

Luovan työn tekijät ja yrittäjät

OPETUS- JA KULTTUURIMINISTERIÖLLE

Lausunto 1.3.2013

Asia: Lausunto Opetus- ja kulttuuriministeriön tekijänoikeuslainsäädäntö-esityksestä

Luovan työn tekijät ja yrittäjät LYHTY on laaja-alaisin kotimaisia taiteilijoita, tekijöitä ja sisällöntuotantoalaa edustava yhteenliittymä. Siinä on mukana 14 järjestöä: AV-tuottajien tekijänoikeusyhdistys Tuotos ry, Forum Artis – valtakunnallisten taiteilijajärjestöjen yhteistyöjärjestö, Esittävien taiteilijoiden ja äänitteiden tuottajien tekijänoikeusyhdistys Gramex ry, Kopiosto ry, Suomen elokuvatuottajien keskusliitto SEK ry, Kirjallisuuden tekijänoikeusjärjestö Sanasto ry, Suomen elokuvatoimistojen liitto SEL ry, Suomen Musiikkikustantajat ry, Suomen Muusikkojen Liitto ry, Suomen peliohjelmisto ja multimediatallennesyhdistys FIGMA ry, Musiikkituottajat – IFPI Finland ry, Säveltäjien Tekijänoikeustoimisto Teosto ry, Tekijänoikeuden tiedotus- ja valvontakeskus ry sekä Visuaalisen alan taiteilijoiden tekijänoikeusyhdistys Kuvasto ry.

Kiitämme mahdollisuudesta ottaa kantaa esitykseen. Koska Lyhty edustaa laajalti luovan alan kenttää ja osa esityksistä koskettaa vain osaa jäsenistämme, emme käsittele lausunnossamme kaikkia esityksiä ja esitysten yksityiskohtia, vaan pyydämme niiltä osin tutustumaan jäsenjärjestöjemme lausuntoihin. Toteamme lausuntonamme seuraavaa:

1. Direktiivin 2012/28/EU (orpoteokset) edellyttämät säännökset

Orpoteosdirektiivin lähtökohta on, että direktiivillä ei puututa oikeuksien hallinnointia koskeviin kansallisiin järjestelyihin.

Kaikilla tärkeimmillä orpojen teosten käyttöä koskevan lain soveltamisalueilla on Suomessa jo olemassa toimivat lisensointijärjestelyt. Teosten käytöstä opetuksessa on sovittu jo 1980-luvulta alkaen, viime vuosina sopimukset ovat laajentuneet koskemaan digitaalisia käyttötapoja. Kirjastojen, arkistojen ja museoiden kokoelmiin sisältyvien teosten käytöstä on voimassa TekL 16 d §:n sopimuslisensointisäännös joka mahdollistaa muun muassa teosten välittämisen. Kopiosto, Sanasto ja Kuvasto on hyväksytty TekL 16 d §:n tarkoittamiksi sopimuslisensointijärjestöiksi.

Sopimuslisensointi tarjoaa vaihtoehtoisen tavan ratkaista orpoteosdirektiivissä kuvatut orpojen teosten käytön kysymykset. Orpoteosdirektiivin implementoinnin yhteydessä on varmistettava, että toimivat kansalliset järjestelyt voivat jatkua.

Mahdolliset kustannukset ja vastuut on niiden laitosten kannettava, jotka pyrkivät käyttämään orpoteoksia orpoteosdirektiivin tarkoittaman erivapauden nojalla. Jos tästä seuraa uusia hallinnollisia tehtäviä, niiden kustannukset on täysimääräisesti korvattava.

Direktiivi antaa mahdollisuuden rajoittaa säännöksen soveltamista vain ennen 29.10.2014 kokoelmiin tallennettuihin teoksiin. Mielestämme laki tulisi rajoittaa näihin teoksiin. Esimerkiksi ehdotettu tv-yhtiöiden ja lehtikustantajien aineistoja koskeva sopimuslissenssisäännös (TekL 25 g§) on rajoitettu koskemaan vain vanhempaa aineistoa, jonka kohdalla muu kuin suora sopiminen oikeudenhaltijoiden kanssa on käytännössä mahdotonta. Orpojen teosten käyttöä koskevalla lailla – joka on siis tekijänoikeuden täysi rajoitus - ei saa millään tavoin kannustaa ratkaisuihin, jotka ovat omiaan rajoittamaan tai vähentämään halukkuutta sopia teosten käytöstä ja identifioida tekijät alusta alkaen.

2. Lähettäjäyritysten ja lehtikustantajien arkistoaineistojen käyttöä koskeva sopimuslissenssisäännös (TekL 25 g §)

2.1. Lähettäjäyritysten arkistoaineistot

Ehdotettu sopimuslissenssisäännös tarjoaisi ratkaisumahdollisuuden tilanteisiin, joissa televisioyhtiö ei onnistu hankkimaan lupia ko. arkistoihin sisältyvien tv-ohjelmien käyttöön oikeudenhaltijoilta itseltään tai heitä edustavilta järjestöiltä.

Mainittu suora sopiminen on toimiva käytäntö suuressa osassa av-teosten uudelleenkäyttöä eikä ole selvää, onko ehdotetulle uudelle sopimuslissenssisäännökselle välitöntä tarvetta. Käsitksemme mukaan sopimuslissenssin soveltamistarve arkistoitujen av-teosten uudelleenkäytön osalta on joka tapauksessa rajallinen. Tästä syystä kannatamme tehtyä esitystä varauksin.

Ehdotetun säännöksen piiriin on aiheellista sisällyttää myös arkistoidut radio-ohjelmat ja niiden välittäminen yleisölle.

2.2. Lehtikustantajien arkistoaineistot

Kannatamme sanoma- ja aikakauslehden uudelleen käyttöä koskevaa sopimuslissenssisäännöstä. Lehtikustantajien on vaikea hyödyntää vanhojen lehtien aineistoa järjestelmällisesti sähköisessä julkaisutoiminnassa koska laajojen teosmassojen oikeuksien yksityiskohtainen selvittäminen tulee kohtuuttoman kalliiksi.

Ehdotettu sanoma- ja aikakauslehden uudelleen käyttöä koskeva sopimuslissenssisäännös tarjoaa julkaisuihin investoineille kustantajille mahdollisuuden sopia arkistoon koskevista tekijänoikeuksista sopimuslissenssin avulla. Vastaava mahdollisuus on jo säädetty TekL 16 d §:ssä kirjastojen, arkistojen ja museoiden kokoelmien käyttöön. Ehdotus tasapainottaa lehtikustantajien asemaa suhteessa 16 d §:n mukaisiin laitoksiin. Ehdotus on myös omiaan edistämään kulttuurihistoriallisesti arvokkaiden aineistojen saatavuutta.

3. Suoja-aikadirektiivin (2011/77/EU) edellyttämät säännökset

3.1. Yleistä

Kannatamme esittävän taiteilijan ja äänitallenteen tuottajan suoja-ajan pidentämistä 50 vuodesta 70 vuoteen. Suoja-ajan pidentäminen vahvistaa esittävien taiteilijoiden ja äänitetuottajien tekijänoikeussuojaa – esimerkiksi suoja-ajan pidentämisen myötä nuorena äänitteellä esiintynyt esittävä taiteilija saa nauttia tekijänoikeuskorvauksista myös myöhemmissä vaiheissa.

Eri esittävien taiteen aloja tulisi kohdella tasavertaisesti ja siksi toivomme, että av-teoksissa esiintyvien esittävien taitelijoiden oikeuksia parannetaan samojen periaatteiden mukaisesti.

3.2. Äänitallenteen suojan liittymäkriteereiden täydentäminen

Nykyinen tallennusmaakriteeri on osoittautunut käytännössä hankalaksi soveltaa johtuen siitä, että äänitallenteet tai yksittäisiä ääniteraitoja äänitetään useassa eri maassa.

Äänitallenteen suojan soveltamisen muuttaminen ottamalla mukaan kansallisuuskriteeri selkeyttäne tilannetta jonkin verran niin oikeudenhaltijoiden kuin käyttäjien kannalta. Ehdotettu muutos on kuitenkin käytännön toimintojen kannalta riittämätön. Uudeksi liittymäkriteeriksi tulisi ottaa nyt ehdotetun kansallisuuskriteerin lisäksi ja rinnalle myös julkaisukriteeri. Näin siksi, että äänitteen julkaisutietoja ja julkaisupaikkatietoja kerätään ja rekisteröidään nykyisin järjestelmällisesti. Äänitteen julkaisumaa on myös selkeä ja hyvin yksiselitteinen kriteeri.

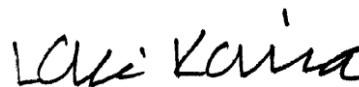
4. Lopuksi

Luovan työn tekijät ja yrittäjät ottaa lausunnoissaan kantaa yleisellä tasolla. Jäsenjärjestömme lausunnoissa edellä mainittuihin kysymyksiin otetaan kantaa yksityiskohtaisemmin.

Helsingissä 1.3.2013

Pekka Rislakki
Puheenjohtaja

Lauri Kaira
Projektinjohtaja